

luty **2018**

ENERGIA
odNOWA

dr Adrian Wójcik
Zakład Psychologii Społecznej
i Środowiskowej
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
w Toruniu

dr hab. Katarzyna Byrka
Wydział Psychologii
Uniwersytet SWPS,
Filia we Wrocławiu

RAPORT Z BADAŃ OPINII SPOŁECZNEJ DOTYCZĄCEJ ENERGETYKI W POLSCE

RAPORT Z BADANIA ZLECONEGO PRZEZ WWF POLSKA

W RAMACH PROJEKTU: „WDRAŻANIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU NA PODSTAWIE
ODPOWIEDZIALNEJ SPOŁECZNIE TRANSFORMACJI (WZROST)”, LIFE14 GIC/PL/000008

Dofinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Dofinansowano
przez Unię Europejską
w ramach programu LIFE

WSTĘP

Uzupełnieniem działań kampanijnych prowadzonych w ramach projektu Energia odNowa było przeprowadzenie badań sondażowych monitorujących, jak zmieniają się postawy Polek i Polaków wobec różnych form energetyki oraz wobec działań politycznych mających na celu ochronę klimatu.

Badanie było przeprowadzone dwukrotnie na reprezentatywnej próbie Polek i Polaków (N = 1000) drogą telefoniczną (CATI – *Computer Assisted Telephone Interview*) przez firmę 4P Research Mix. Próba miała charakter kwotowy i była dobrana ze względu na: płeć, wiek, wielkość miejscowości zamieszkania i województwo. Pozwoliło to na uogólnianie wniosków z badań na całość polskiego społeczeństwa.

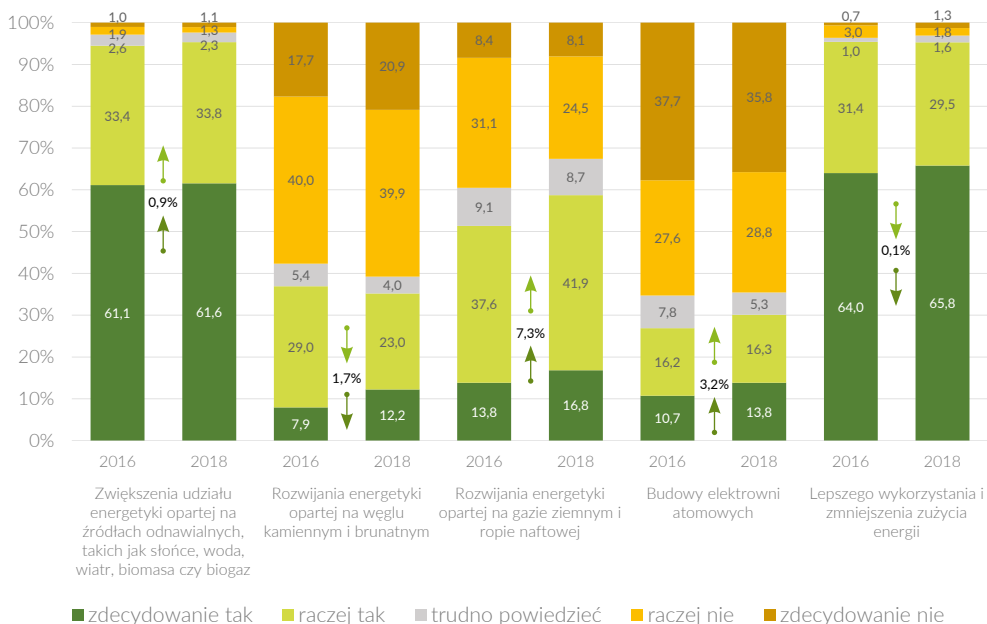
Pierwsze badanie zostało przeprowadzone na przełomie lipca i sierpnia 2016 roku. Drugie badanie przeprowadzono w lutym roku 2018. W badaniach zostały zadane pytania o m.in. (1) przekonania dotyczące tego, jaka powinna być przyszłość polskiego systemu energetycznego; (2) przekonanie o realności zmiany klimatu; (3) przekonanie o zagrożeniu ze strony zmiany klimatu; (4) poparcie dla polityki klimatycznej Unii Europejskiej.

PRZYSZŁOŚĆ POLSKIEGO SYSTEMU ENERGETYCZNEGO

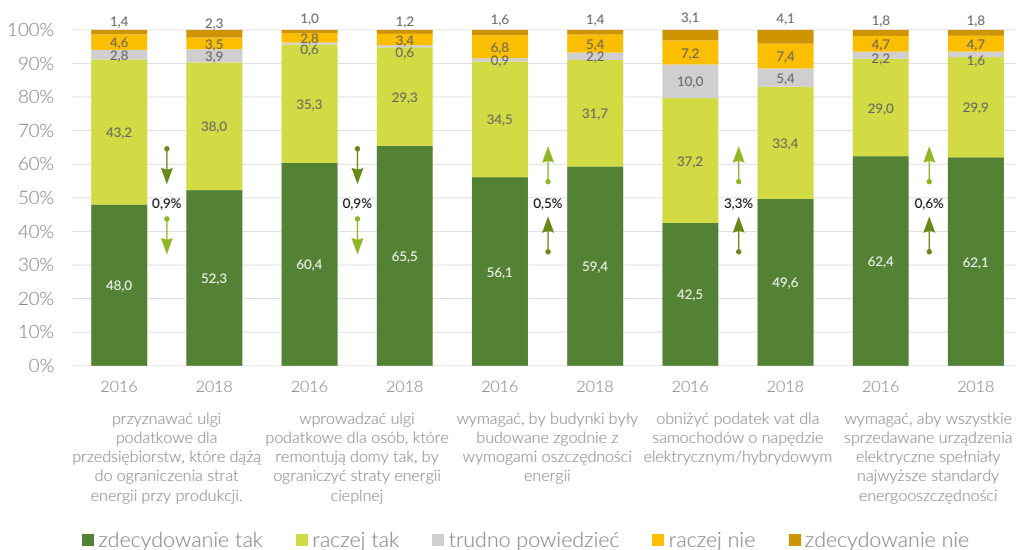
Badane w roku 2016 i 2018 osoby zostały poproszone o to, by powiedziały jak powinna rozwijać się Polska energetyka w ciągu najbliższych 20 lat – a więc o to, czy powinno się dążyć do: (1) zwiększenia udziału energetyki opartej na źródłach odnawialnych; (2) rozwijania energetyki opartej na węglu kamiennym i brunatnym; (3) rozwijania energetyki opartej na gazie ziemnym i ropie naftowej; (4) budowy elektrowni atomowych; (5) lepszego wykorzystywania oraz zmniejszania zużycia energii. Pytania zadane w sondażu były zbliżone do używanych we wcześniejszych sondażach prowadzonych na próbach ogólnopolskich i umożliwiły porównanie wyników z uzyskanymi m.in. przed odbywającym się w Polsce w 2013 roku Szczytem Klimatycznym.

Badania pokazały stabilne i konsekwentne poparcie dla rozwoju energetyki odnawialnej, które przewyższało znacznie poparcie dla tradycyjnych form energetyki. Procentowe odsetki osób, które zgodziły się, że państwo powinno wspierać rozwój danego rodzaju energetyki zamieszczono na rysunku 1.

Badania pokazały wysoki i stabilny w czasie poziom poparcia dla rozwoju polskiej energetyki w oparciu o odnawialne źródła energii i jednocześnie odrzucenie rozwiązań opartych na inwestycjach w energetykę kopalną oraz elektrownie atomowe. Dokładne dane przedstawia rysunek 1. Warto jednak zauważyć, że zarówno w przypadku poparcia rozwoju energetyki opartej na OZE, jak i poparcia wzrostu efektywności energetycznej odsetek poparcia oscyluje wokół 95%. Poziomy poparcia dla różnych form energetyki nie zmieniły się znacząco między rokiem 2016 a 2018.

Rysunek 1 Poparcie dla wspierania różnych form energetyki w roku 2016 i 2018. Pytanie: Jakie, Pana(i) zdaniem, powinny być kierunki rozwoju polityki energetycznej w Polsce w perspektywie najbliższych 20 lat? Czy powinno się dążyć do ...

Rysunek 2 Poparcie dla rozwiązań systemowych. Tekst pytania: „Na ile uważa Pan(i), że Państwo powinno wspierać następujące działania ...”

Poza ogólnym poparciem dla różnych form energetyki, w badaniu sprawdzono również, jaki jest poziom poparcia dla rozwiązań systemowych, które mogłyby być wprowadzone przez polskie władze. Dokładne rozkłady odpowiedzi zawiera rysunek 2.

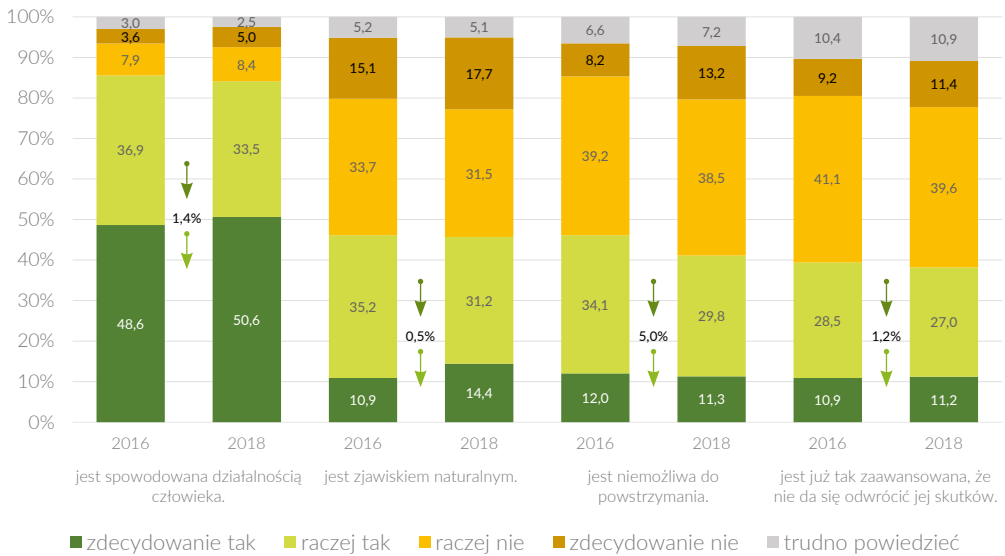
Podobnie, jak w przypadku pytań ogólnych, tak i tutaj zaobserwowano bardzo wysokie poparcie dla rozwiązań mających na celu zwiększanie efektywności energetycznej. Największe poparcie deklarowano dla postulatu przyznawania ulgi podatkowej dla osób, które termomodernizują domy. Najmniejszym natomiast poparciem cieszyła się propozycja obniżania podatku VAT na samochody elektryczne. W przypadku wszystkich rozwiązań nie obserwuje się jednak poparcia (liczone są głosy osób, które wybrały odpowiedzi zdecydowanie tak i raczej tak) poniżej 79 procent respondentów. Można więc mówić o ekstremalnie wysokim poziomie poparcia rozwiązań prośrodowiskowych.

Polki i Polacy są przekonani, że zmiana klimatu jest poważnym problemem dotyczącym zarówno ich samych, jak i ich rodziny. Uważają, że zmiana ta jest spowodowana działalnością człowieka. Tak więc np. w latach 2016 i 2018 jako poważny problem dla siebie i rodziny oceniało zmianę klimatu odpowiednio 87 i 88 procent respondentów. Podobnie myślano o przekonaniu, że zmiana klimatu jest zjawiskiem wywołanym przez człowieka – uważało tak 84% respondentów w 2016 roku i 83% respondentów w 2018 roku (zmiana nieistotna statystycznie).

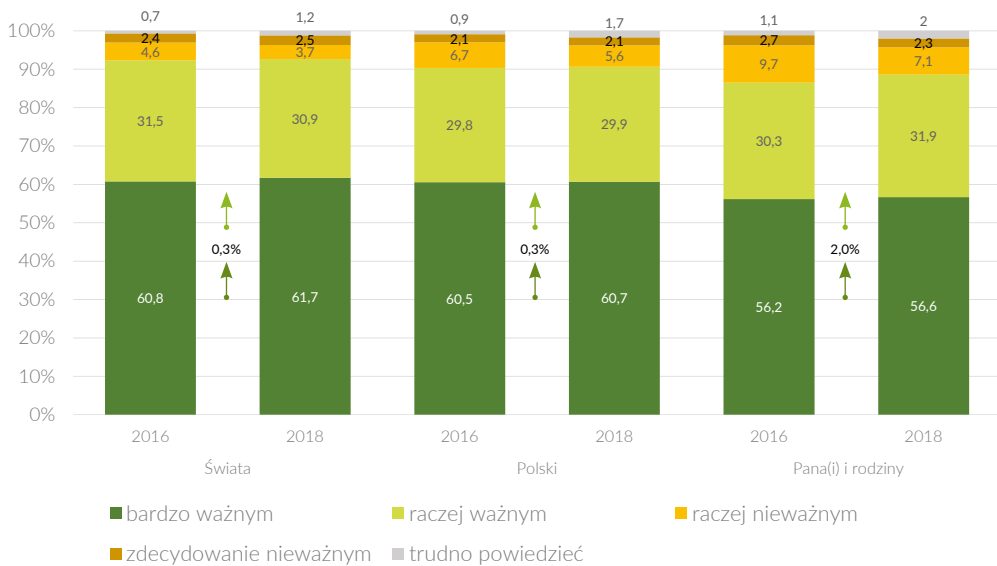
POSTRZEGANIE ZMIANY KLIMATU

W badaniu pytano również o poglądy Polek i Polaków na temat zmiany klimatu. Większość klimatologów nie ma wątpliwości co do faktu podnoszenia się temperatury globalnej oraz co do tego, że działalność człowieka i przemysłowa emisja gazów cieplarnianych leży u źródeł tych zmian. Przekazanie i rozpowszechnienie tej wiedzy w społeczeństwie jest sporym wyzwaniem. W badaniu respondenci zostali zapytani o to, na ile są przekonani, że zmiana klimatu jest spowodowana działalnością człowieka, a na ile zjawiskiem naturalnym. Zadane zostało również pytanie o to, czy sądzą, że zmiana klimatu może zostać jeszcze powstrzymana. Jedną z przyczyn, dla których podejmowanie działań przeciwko zmianie klimatu może być utrudnione jest przekonanie o ich nieskuteczności, a zwłaszcza o tym, że zmiany klimatu nie mogą zostać powstrzymane. W dotychczasowych badaniach opinii publicznej przekonanie to nie było dotychczas dokładniej testowane.

Wyniki badania pokazują szczególnie dużą stabilność poglądów dotyczących zmiany klimatu. Deklarowane poziomy odpowiedzi dla badań z lat 2016 i 2018 nie różniły się od siebie istotnie. Zdecydowana większość Polaków i Polek zgadzało się, że zmiana

Rysunek 3 Przekonanie Polaków o zmianie klimatu. Odpowiedź na pytanie: Czy myśli Pan(i), że zmiana klimatu ...

Rysunek 4 Zaniepokojenie zmianą klimatu. Odpowiedź na pytanie: Jak ważnym problemem jest, Pana(i) zdaniem, zmiana klimatu dla ...?

klimatu jest spowodowana działalnością człowieka (por. rysunek 3). Jedynie 11,5% osób w badaniu z 2016 roku i 13,4% osób w badaniu z 2018 roku nie było przekonanych o antropogenicznym charakterze zmiany klimatu. Prawie połowa respondentów zgadzała się do pewnego stopnia ze stwierdzeniem, że zmiana klimatu jest częściowo zjawiskiem naturalnym. Wyniki te pokazują, że istnieje niepewność dotycząca wiedzy o zjawiskach klimatycznych, oraz o wpływie formy zadania pytania na udzielanie odpowiedzi. Jednocześnie jednak stabilna i niska pozostaje liczba negacjonistów klimatycznych, a więc osób, które nie są przekonane o odpowiedzialności człowieka za zmianę klimatu.

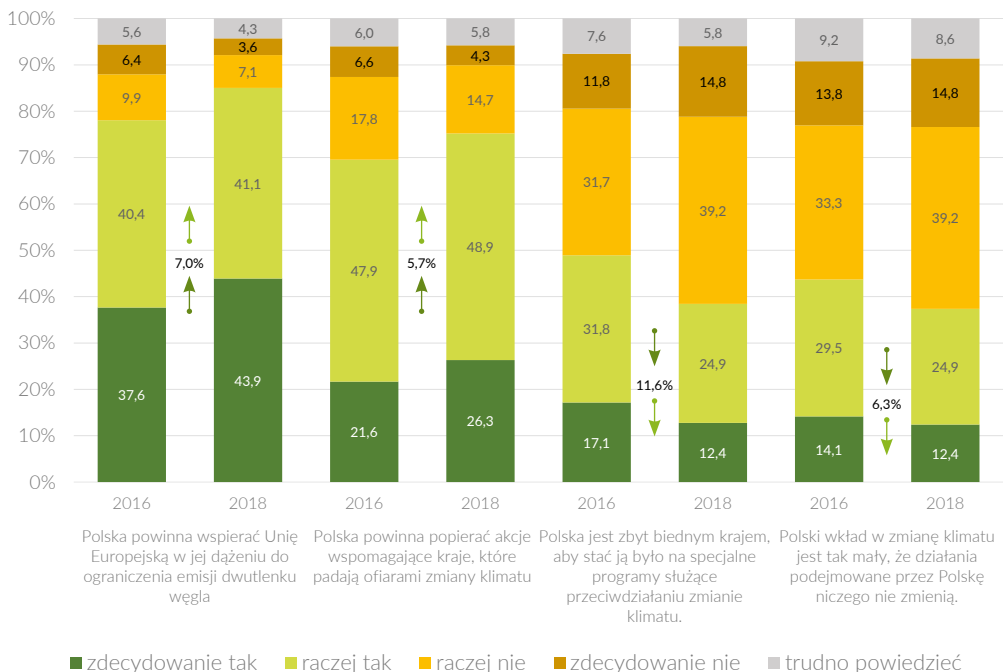
Respondenci byli również pytani czy uważają, że zmiana klimatu stanowi poważne zagrożenie dla nich samych, dla Polski oraz dla świata. W badaniach prowadzonych na całym świecie zauważono, że ludzie mają tendencję do niedoceniań globalnych zagrożeń dla ich własnego życia. W prowadzonych przez nas badaniach poziom zaniepokojenia z powodu zmiany klimatu był wysoki – zarówno w 2016, jak i w 2018 roku.

W badaniach widać, że respondenci oceniają zmianę klimatu jako nieco mniej zagrażającą ich rodzinom niż światu czy Polsce. Jednocześnie jednak, dla każdego ze wskaźników można zauważyć, że około 60% badanych ocenia zmianę klimatu jako zagrożenie bardzo poważne. Nie było natomiast prawie wogóle osób, które negowałyby powagę zagrożenia ze strony zmiany klimatu. Odsetek osób, które nie uważały zmiany klimatu za poważne zagrożenie oscylował wokół 10 procent.

POPARCIE DLA POLITYCZNYCH ROZWIĄZAŃ ZMIANY KLIMATU

Nasi respondenci zostali również zapytani o poparcie dla rozwiązań politycznych, które mogłyby przyczynić się do ograniczenia zmiany klimatu. Badani byli pytani m.in. o to, czy Polska powinna wspierać Unię Europejską w jej polityce klimatycznej oraz o to, czy Polska jest krajem odpowiednio bogatym, aby angażować się w działania proklimatyczne.

Rozkłady odpowiedzi znajdują się na rysunku 5. Podobnie, jak w przypadku wcześniejszych pytań deklarowany poziom poparcia dla działań proklimatycznych jest relatywnie wysoki. Ponad 80% respondentów zgadza się, że Polska powinna wspierać Unię Europejską w jej dążeniu do ograniczenia emisji dwutlenku węgla. Odsetek ten jest przy tym wyższy dla roku 2018. Podobne wyniki uzyskano dla pytania o to, czy Polska powinna popierać akcje wspomagające kraje, które padają ofiarami zmiany klimatu. Jednocześnie istotna część osób obawia się jednak, że Polska jest krajem zbyt biednym, aby

Rysunek 5 Poparcie dla polityki klimatycznej.
Procenty odpowiedzi

stać ją było na specjalne programy służące przeciwdziałaniu zmianom klimatu. W 2016 roku myślało tak 48,9% a w 2018 roku – 37,3% respondentów. Również istotna część respondentów była przekonana o fakcie, że wkład Polski w zmiany klimatu jest na tyle niski, że jego ograniczanie nie będzie się przekładać w istotny sposób na zmiany globalne. W 2016 roku myślało tak 43,6% badanych osób, natomiast w 2018 odsetek ten uległ spadkowi i myślało tak już tylko 37,3% respondentów.

Warto zauważyć, że dla wszystkich pytań o akceptację działań politycznych przeciwdziałających zmianie klimatu obserwujemy ich istotne upożytywnienie. Z jednej strony zwiększyło się poparcie dla działań Unii Europejskiej chroniących klimat, z drugiej spadło przekonanie o tym, że Polska jest zbyt biedna, aby się w tego typu działania angażować.

PODSUMOWANIE

Badania pokazały wysoki i stabilny poziom poparcia dla odnawialnych źródeł energii i ich zdecydowanej preferencji wobec energetyki opartej na paliwach kopalnych czy energii atomowej. Podobnie wysoki pozostaje poziom poparcia dla rozwiązań prośrodowiskowych, takich jak dofinansowanie termomodernizacji oraz wprowadzenie norm wydajności sprzętu elektronicznego. Polacy i Polki pozostają również przekonani o realności zmiany klimatu i uważają ją za potencjalnie zagrażającą zarówno dla nich samych, jak i dla Polski oraz świata. Można stwierdzić, że wyrażane poziomy poparcia są tak wysokie, że trudno jest je jeszcze bardziej upożytywnić.

Jednocześnie pomiędzy latami 2016 a 2018 dało się zauważyć znaczący przyrost poparcia dla akcji politycznych, które miałyby ograniczyć zmianę klimatu oraz dla podejmowanych już działań Unii Europejskiej. Powiększeniu uległo zatem poparcie rozwiązań politycznych i współpracy z UE.

Energia odNowa to projekt wdrożony przez WWF Polska, Instytut na Rzecz Ekorozwoju, Instytut Energetyki Odnawialnej i Krajową Agencję Poszanowania Energii w celu zwiększenia świadomości polskiego społeczeństwa na temat zmian klimatu, zrównoważonego rozwoju i szans, jakie niesie polityka klimatyczna.

W ramach projektu powstał szereg materiałów informacyjnych (m.in. Punkt Krytyczny, pierwszy pełnometrażowy film dokumentalny o polskiej energetyce oraz raport ekspercki kompleksowo opisujący zjawisko i proponowane rozwiązania).

Wszystkie materiały dostępne są na stronie www.energiaodnowa.pl.
Zachęcamy do korzystania!